

**Руснак Міла Олегівна,**  
здобувач вищої освіти навчально-  
наукового інституту права  
та психології Національної  
академії внутрішніх справ  
*Науковий керівник:*  
старший викладач кафедри теорії,  
історії та філософії права  
навчально-наукового інституту  
права та психології Національної  
академії внутрішніх справ,  
кандидат юридичних наук  
**Назаренко Ольга Анатоліївна**

## **ПРАВА ДИТИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ВІЙНИ**

Однією з найважливіших цінностей сучасної демократичної держави представляються саме права дитини. Так чи інакше, саме діти потребують особливого захисту, тому що вони є найбільш вразливою категорією населення. В умовах воєнного стану питання захисту прав дитини набуває ще більшого значення, оскільки війна впливає на всі сфери життя дітей, а саме безпеку, освіту, психологічний стан, медичне забезпечення та соціальний захист. Так, В. О. Підгородецький, Н. А. Лугіна, С. В. Лугін наголошують, що війна створює додаткові ризики для реалізації прав дитини. Зазначається, що держава повинна забезпечити ефективний адміністративно-правовий механізм захисту дітей шляхом евакуації із зон бойових дій, надання соціальної допомоги, забезпечення доступу до освіти та медичних послуг. Наголошується на важливості удосконалення законодавства відповідно до міжнародних стандартів захисту прав дитини [1, с. 62–63]. Також, Є. С. Зеленський підкреслює важливу роль правоохоронних органів у захисті дітей. Автор звертає увагу на необхідність оперативного реагування поліції на випадки насильства щодо дітей, їх незаконного переміщення та інших порушень прав. Національна поліція бере участь у розшуку зниклих дітей, евакуаційних заходах та забезпеченні безпечного середовища для неповнолітніх в умовах воєнного стану [2, с. 453–454]. Варто підтримати всі вище висвітлені положення і зазначити проте, що дійсно становище дітей в умовах війни представляє собою особливо проблематичне питання. Зрозуміло, що воно потребує ще більшої уваги до себе з різних аспектів суспільного життя. Особливо важливим завданням

держави на сьогоднішній день залишається оперативне піклування про їх права та свободи, зокрема роботу надійних механізмів по їх фактичному нормативно-правовому забезпеченню.

Найважливішим міжнародним документом у сфері прав дітей є Конвенція ООН про права дитини 1989 року. У ній визначено основні права дитини: право на життя, освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, свободу думки та захист від насильства. Особливу увагу Конвенція приділяє захисту дітей під час збройних конфліктів. Держави зобов'язані забезпечувати безпеку дітей, не допускати їх участі у воєнних діях та створювати умови для надання гуманітарної допомоги. Під час війни в Україні міжнародні організації активно допомагають дітям. Важливу роль відіграє UNICEF, який забезпечує дітей гуманітарною допомогою, підтримує освітні програми, організовує психологічну допомогу та сприяє евакуації дітей із небезпечних територій. Міжнародні стандарти також передбачають відповідальність держави за захист дітей-біженців, дітей-сиріт та дітей, які постраждали від воєнних дій. Через війну мільйони українських дітей були змушені залишити свої домівки та переїхати в інші регіони України або за кордон [3].

Основою правового захисту дітей в Україні є Конституція України. Вона закріплює принцип рівності громадян перед законом та гарантує захист сім'ї, дитинства, материнства і батьківства. У статті 52 Конституції України зазначено, що всі діти є рівними у своїх правах незалежно від походження чи інших обставин. Також держава бере на себе обов'язок утримувати та виховувати дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Воєнний стан не скасовує обов'язку держави забезпечувати права дітей. Навіть у період війни держава повинна створювати умови для безпечного проживання дітей, їх навчання та медичного забезпечення. Особливого значення набуває право дитини на життя та безпеку, адже під час бойових дій саме ці права найбільше порушуються. Конституційні норми також пов'язані з міжнародними стандартами у сфері захисту дітей. Україна визнає міжнародні договори частиною національного законодавства, тому положення міжнародних актів щодо прав дітей є обов'язковими для виконання [4].

Воєнний стан суттєво впливає на реалізацію прав дитини. Насамперед порушується право на безпечне життя. Постійні обстріли, руйнування житлових будинків та інфраструктури створюють загрозу для життя і здоров'я дітей. Однією з найсерйозніших проблем є обмеження права на освіту. Одним із головних нормативно-правових актів, який визначає особливості

функціонування держави під час війни, є Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [5] цей закон регулює порядок введення воєнного стану, діяльність органів державної влади та можливість тимчасового обмеження окремих прав громадян. Також, на сьогоднішній день впливає на всі сфери суспільного життя, а також впливає на забезпечення правового регулювання питань пов'язаних з захистом прав дітей.

Так, попри складні умови, держава не звільняється від обов'язку забезпечувати права дітей. Законодавство передбачає, що навіть під час воєнного стану мають здійснюватися заходи щодо захисту життя та безпеки населення, евакуації громадян із небезпечних територій та надання необхідної допомоги постраждалим. В умовах війни особливо важливим є забезпечення права дитини на життя та безпеку. Діти є найбільш вразливою категорією населення, тому держава повинна приділяти особливу увагу їх захисту. Значна кількість дітей постраждала від бойових дій, втратила житло або була вимушено переміщена до більш безпечних регіонів України чи за кордон. Також законодавство України передбачає створення умов для навчання дітей навіть у період воєнного стану [5]. Положення приписів нормативно-правових актів відіграють особливе значення для дотримання та захисту прав дітей у сучасному світі, зокрема у тих державах, де потрібно проявити всі важелі впливу, навіть при наявності військових конфліктів. Продемонструвати не тільки декларативну, теоретичну цінність, але й справжню значиму, практичну ефективність.

Отже, підсумовуючи можна зробити висновок про те, що в умовах воєнного стану права дітей потребують особливого захисту з боку держави та міжнародного співтовариства. Війна негативно впливає на всі сфери існування дитини та створює загрозу її життю, здоров'ю та розвитку. Так, наразі Україна продовжує вдосконалювати правовий механізм захисту дітей, забезпечувати гуманітарну підтримку та співпрацювати з різними міжнародними організаціями. Також, важливим напрямом для неї представляється евакуація дітей із небезпечних територій, а також забезпечення доступу їх до освіти та надання психологічної допомоги. Сьогодні мова йде про те, що важливо забезпечити ефективний захист прав дитини, зокрема необхідною умовою для цього є розвиток демократичного суспільства та дотримання юридичних гарантій самою державою в інтересах дітей.

### ***Список використаних джерел***

1. Підгородецький В. О., Лугіна Н. А., Лугін С. В. Адміністративно-правові механізми захисту прав дитини в умовах воєнного стану: проблеми реалізації та способи вдосконалення. *Ірпінський юридичний часопис*. 2025. № 3 (20). С. 61–68 URL: <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/378>
2. Зеленський Є. С. Роль Національної поліції у забезпеченні прав дитини під час дії правового режиму воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 2. С. 452–456. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/303566>
3. Конвенція ООН про права дитини 1989 року. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995\\_021#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text)
4. Конституція України: від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>
5. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

***Ситнікова Дар'я Денисівна,***

здобувач вищої освіти  
навчально-наукового експертно-  
криміналістичного інституту  
Національної академії  
внутрішніх справ  
*Науковий керівник:*  
завідувач кафедри теорії, історії  
та філософії права Національної  
академії внутрішніх справ, кандидат  
юридичних наук, доцент  
**Кривицький Юрій Віталійович**

## **ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ**

У сучасних умовах трансформації українського суспільства, євроінтеграційних процесів та функціонування держави в умовах воєнного стану особливого значення набуває осмислення правової системи України як цілісного й багаторівневого правового феномену. Правова система відображає не лише стан нормативного регулювання, а й рівень розвитку правової культури, ефективність діяльності державних інституцій, особливості правореалізації та